

Младен НИКОЛИЋ*
Проф. др Небојша ШАРКИЋ**

СПЕЦИФИЧНА ПРАВНА СРЕДСТВА У ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ

I Уводне напомене

Правна теорија под правним средствима подразумева радње које у грађанском поступку у складу са законом предузимају странке и учесници у циљу заштите субјективних права. Првенствено су то правни лекови којима се иницира поступак контроле законитости одлука које углавном доносе судови.

У овом чланку који је посвећен извршном поступку нећемо се бавити правним лековима који су заступљени у том поступку (жалба и приговор) него правним средствима која су специфична за извршни поступак и која су као таква предвиђена Законом о извршењу и обезбеђењу (у даљем тексту: Закон о извршењу и обезбеђењу или закон).¹⁾ То су: предлог за одлагање

* Младен Николић, судија Привредног апелационог суда.

** Проф. др Небојша Шаркић, Правни факултет Универзитета Унион.

1) "Сл. гласник РС", бр. 106/15, 106/16 - аутентично тумачење, 113/17 - аутентично тумачење, 54/19, 9/20 - аутентично тумачење.

извршења, приговор трећег лица, захтев за отклањање неправилности у спровођењу извршења, предлог за обуставу извршења због недостатка покрића и предлог за противизвршење. Реч је о веома значајним правним средствима којима странке или друга лица (трећа лица и учесници у поступку) штите своја права уставовљена Уставом и законом. За свако од наведених правних средстава објаснићемо ко је легитимисан да се служи појединим правним средством, у ком року и који је поступак предвиђен Законом о извршењу и обезбеђењу за свако средство. Видећемо да су поједина правна средства резервисана искључиво за странке, нека за странке али и за друга лица, а поједина само за друга лица која узму учешће у поступку извршења.

Суд или јавни извршитељ, када су у питању горенаведена правна средства, не поступају по службеној дужности, што значи да је неопходно да лица која су легитимисана да се служе овим правним средствима иницирају одговарајући поступак. Реч је о диспозитивним процесним радњама.

На крају ћемо ипак још поменути и два правна средства која нису специфична само за извршни поступак него су присутна у парничном и ванпарничном поступку, као и у управном спору. То су: предлог за враћање у пређашње стање и предлог за укидање потврде правоснажности (када у овом последњем поступку и поступање по службеној дужности).

II Одлагање извршења

1. Појам

Имајући у виду да се након што суд или јавни извршитељ донесу решење о извршењу, извршење даље спроводи по службеној дужности, што значи да за предузимање законом прописаних извршних радњи није потребан предлог странака (пре свега извршног повериоца), даљи логичан след извршења води ка намирењу извршног повериоца. Одлагање које би уследило након усвајања предлога који је поднет од стране овлашћеног лица има за последицу пре свега да извршни поверилац неће бити намирен у периоду за који је извршење одложено, али и да се у том периоду неће моћи предузимати неке од извршних радњи прописаних законом. Одлагање је увек временски ограничено и

по истеку времена на које је извршење одложено, оно се наставља по службеној дужности, што не искључује наставак извршења на предлог странака. "Одлагање извршења односи се на стадијум спровођења извршења, било са његовим започињањем било у току спровођења. Одлаже се извршење - не и доношење одлуке о одређивању извршења или предузимању других процесних радњи у стадијуму одлучивања о одређивању извршења."²⁾

2. Одлагање на предлог извршног повериоца

Изузетно ретко се у пракси дешава да извршни поверилац предложи одлагање извршења. Ако то ипак учини, услов да би се извршење по предлогу извршног повериоца одложило јесте да извршење није започело, тј. да није предузета ниједна извршна радња и тада се извршење обавезно одлаже, а жалба против те одлуке није дозвољена, као ни приговор. У супротном, ако је предузета нека од извршних радњи, нпр. извршен попис покретних ствари, а извршни дужник се (што ће се ретко десити) успротиви предлогу за одлагање, предлог за одлагање који је поднео извршни поверилац биће одбијен. У том случају, који ће се у пракси ретко десити, извршни поверилац против одлуке о одбијању предлога може изјавити приговор, као искључиви правни лек, о ком одлучује веће од троје судија надлежног суда.

Када је у питању одлагање извршења на предлог извршног повериоца постоји још једна карактеристична ситуација, а то је када је законом прописан рок у коме се може предложити извршење. Ради се о извршењу ради враћања запосленог на рад када рок за подношење предлога за извршење износи 60 дана од дана извршности извршне исправе и код државинских спорова када је рок 30 дана и само у том року извршни поверилац може предложити одлагање. У супротном, ако овај рок прекорачи, предлог за одлагање се одбацује и против тог решења није дозвољена жалба.

3. Споразум странака о одлагању

Одлагање извршења по споразуму странака могуће је у неколико ситуација. Најпре, странке, дакле извршни поверилац и

2) Боровоје Старовић, *Коментар Закона о извршном поступку*, Нови Сад, 1991, 223.

извршни дужник, могу заједничким поднеском суду или јавном извршитељу, у зависности од тога ко спроводи извршење, предложити да се извршење одложи. Осим наведеног, уколико извршни поверилац предложи одлагање извршења, а извршни дужник се сагласи са тим предлогом и обратно, уколико извршни дужник предложи одлагање извршења, а извршни поверилац се сагласи са тим предлогом, извршење ће бити одложено, опет по споразуму странака. Уколико је треће лице, које је претходно поднело приговор, предложило одлагање извршења, а извршни поверилац и извршни дужник се сагласе са предлогом трећег лица, извршење ће такође бити одложено.

Одлука о одлагању доноси се у форми решења, а против решења којим је извршење одложено по споразуму странака није дозвољена жалба, нити приговор. Суд или јавни извршитељ неће испитивати из којих разлога је извршење одложено по споразуму странака. У овом случају странке диспонирају дозвољеним правом (аутономија воље).

Законодавац ограничава када је могуће да извршење буде одложено по споразуму. У ситуацији када одлагање предложи извршни дужник или када га предложи треће лице прописано је да је тада могуће постићи споразум о одлагању до правноснажности решења о предлогу за одлагање. То значи да се извршни поверилац, када је у питању предлог за одлагање извршног дужника, може и после доношења решења којим је нпр. одбијен предлог за одлагање, а пре правноснажности тог решења, сагласити са предлогом за одлагање извршног дужника и извршење ће бити одложено по споразуму странака. Када је у питању треће лице, неопходно је да се и извршни поверилац и извршни дужник сагласе са његовим предлогом и то пре правноснажности одлуке којом је одлучено о предлогу за одлагање трећег лица, да би извршење било одложено. Оваквом законском решењу може се оправдано приговорити, тако да ово ограничење нама не делује оправдано и не видимо ваљан аргумент зашто се извршење и након правноснажности одлуке донете по предлогу извршног дужника или трећег лица за одлагање не би могло одложити уколико су се све странке, укључујући и треће лице ако је оно предложило одлагање, сагласиле.

Своју оптерећеност суђењем у разумном року законодавац је исказао у одредби у којој наводи да ако је извршење одложено споразумом странака, време на које је одложено извршење не

рачуна се у трајање поступка у погледу заштите права на суђење у разумном року. На моменте се чини да је ово право за писца закона важније од права странака у извршном поступку, јер се чини да се законодавац више брине о ефикасности извршног поступка од оних који у њему учествују. Наравно да се време у коме су се странке сагласиле да се не предузимају извршне радње не може рачунати у неоправдано дугачак судски поступак и наравно да се касније не може утврђивати појединачна одговорност или одговорност суда због тога што је извршни поступак трајао одређени временски период.

4. Одлагање извршења на предлог извршног дужника

У појединим животним ситуацијама мора се поштовати право извршног дужника да се, истина веома рестриктивно, али животну оправдано, некада мора удовољити његовом предлогу, те одложити извршење у одређеном временском периоду под законом прописаним рестриктивним условима. Ово не утиче на опште опредељење о неопходности ефикасне заштите пред судом, а посебно у извршном поступку. Ово такође не умањује наш генерални став да је извршни поверилац тај који је јачи у праву и коме се мора у најкраћем могућем року с најмање трошкова изаћи у сусрет и спровести извршење.

Уосталом, он на то има право јер поседује извршну или веродостојну исправу. Ипак, постоје животне ситуације у којима се морају уважити објективни разлози, као што су: трудноћа и скори порођај, окончање школске године, приспеће зараде или других новчаних средстава у наредних неколико дана, тешка болест члана породичног домаћинства и сл.

Сматрамо да је законодавац правилно поступио када је у одредбе актуелног Закона о извршењу и обезбеђењу увео могућност одлагања на предлог извршног дужника. Реч је о одлагању које је најделикатније и њему се мора посветити највећа пажња. Иако различите животне околности оправдавају да се извршења у законом прописаним случајевима одложе на предлог извршног дужника, суд и јавни извршитељ не смеју дозволити злоупотребу овог права, а, с друге стране, мора се водити рачуна да се заштите елементарна права извршног дужника и обезбеди хумано поступање.

Закон ограничава право извршног дужника на само једно подношење предлога за одлагање. Тумачењем одредбе из става 1. члана 122. Закона о извршењу и обезбеђењу закључили бисмо да извршни дужник који је једном предложио одлагање, други пут, иако су се промениле околности на којима заснива свој нови предлог за одлагање, такав предлог не може поднети. То даље значи да је дозвољено подношење само једног предлога, а да би сваки следећи предлог који би поднео извршни дужник био одбачен без упуштања у разлоге из којих се подноси и основаност тог предлога. Уколико суд спроводи извршење предлог се подноси суду и о њему одлучује судија појединац, а уколико јавни извршитељ спроводи извршење предлог се подноси јавном извршитељу и он одлучује о предлогу за одлагање.

Разлози због којих се извршење на предлог извршног дужника може одложити су кумулативно прописани. Осим уобичајених разлога, а то је вероватноћа да би због спровођења извршења извршни дужник претрпео ненадокнадиву или тешко надокнадиву штету, неопходно је и да је та штета већа од оне коју би због одлагања претрпео извршни поверилац. Осим наведеног, извршни дужник за разлоге због којих тражи одлагање извршења мора доставити одређене доказе који оправдавају одлагање, а то су јавне или по закону оверене исправе.

Суд или јавни извршитељ морају на основу навода из предлога за одлагање извршног дужника и достављених доказа оценити да ли постоји вероватноћа да ће извршни дужник претрпети ненадокнадиву или тешко надокнадиву штету и уједно да ли је та штета већа од оне коју би због одлагања претрпео извршни поверилац и ова оцена зависи од сваког конкретног случаја.

У извршном поступку упоређивати евентуалну штету коју спровођењем извршења трпи извршни дужник и евентуалну штету коју због одлагања извршења трпи извршни поверилац заиста није лако, јер је реч о поступку у коме се не расправља као у парничном поступку, због чега суд и јавни извршитељ приликом одлучивања о предлогу за одлагање извршног дужника морају посветити нарочиту пажњу свим наводима странака и достављеним доказима. Када су у питању јавне или по закону оверене исправе као докази којима извршни дужник оправдава одлагање и разлоге које је изнео, била би реч о одлукама неког државног органа, извештај лекара или лекарске комисије, налазу

инспекције или потврди издатој од стране неког државног органа или установе. Наиме, разлози могу бити различити и с обзиром на то да ће најчешће бити у питању физичка лица као извршни дужници могу се односити на болест, смртни случај у кругу породице, завршетак школске године.

Да би дошло до одлагања није довољно да извршни дужник испуни све што је прописано чланом 122. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу, јер извршни поверилац има право да до доношења решења о предлогу извршног дужника за одлагање услови одлагање полагањем јемства од стране извршног дужника. Ово је свакако добро законско решење и условљавање одлагања полагањем јемства од стране извршног дужника ће показати озбиљност и истинитост навода извршног дужника и спречити злоупотребе. Законодавац је опет предвидео изузетак и по нашем мишљењу он је оправдан и односи се очигледно само на физичка лица. Уколико би полагање јемства довело извршног дужника или чланове његове породице у тешку оскудицу, извршни дужник не би био дужан да положи јемство које је предложио извршни поверилац као услов за одлагање. Тешку оскудицу, а реч је о прилично широком и флексибилном појму који оставља довољно простора јавном извршитељу или суду да цени конкретан случај, ипак извршни дужник мора доказивати одређеним јавним исправама. То ће по правилу бити уверења, односно одлуке надлежних државних органа, установа социјалне заштите или завода за запошљавање.

Ако је извршни дужник уверен да ће му одлагање омогућити да се на неки други начин реши однос између њега и извршног повериоца, он ће свакако положити јемство да би изводио одређени период у коме се извршење неће спроводити. Тада је полагање јемства и логично и оправдано. Уколико су пак разлози за одлагање искључиво хуманитарне – социјалне природе, онда би заиста било нелогично да се лицу које нема средстава да плати главни дуг, те предлаже одлагање да би на неки начин прибавило новчана средства за измирење, намеће и обавеза полагања јемства. Уколико би то лице имало новчана средства за полагање јемства, очигледно би имало и за измирење доброт дела новчаног потраживања извршног повериоца.

Законодавац не говори ништа о висини јемства које је потребно положити, али смо мишљења да када су у питању новчана потраживања то би у сваком случају могло да буде пола-

гање главнице новчаног потраживања, а када је у питању извршење ради новчаног потраживања онда суд или јавни извршитељ у сваком конкретном случају морају проценити значај радње, чињења или нечињења које треба да изврши извршни дужник и сагласно томе процени и висину јемства које треба положити.

Када је извршни поверилац условио одлагање извршења полагањем јемства, па је суд или јавни извршитељ, у зависности од тога ко је искључиво надлежан да спроводи извршење, наложио извршном дужнику да у одређеном року положи јемство, ако он то није учинио сматраће се да је предлог за одлагање повучен.

У ставу 4. члана 122. Закона о извршењу и обезбеђењу не говори се ништа о одлуци која се доноси у случају да се предлог за одлагање сматра повученим. Наше је мишљење да се одлука доноси у форми решења, те би сагласно одредби члана 24. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу била дозвољена жалба против те одлуке.

5. Одлагање на предлог трећег лица

За разлику од великог пропуста учињеног у прошлом Закону о извршењу и обезбеђењу ("Сл. гласник РС", бр. 31/11, 99/11...) у којем законодавац уопште није предвидео могућност одлагања, па ни на предлог трећег лица, иако је оно поднело приговор и упућено на парницу, у овај закон уврштена је логична одредба да је могуће одлагање и на предлог трећег лица.

Треће лице стиче процесну могућност да предложи одлагање извршења, након што је поднело приговор којим тражи да се извршење прогласи недозвољеним на неком предмету или праву на коме се извршење спроводи. За разлику од права извршног дужника који само једном у току поступка може предложити одлагање извршења, законодавац је то другачије решио у односу на треће лице. Законодавац није ограничио могућност трећег лица да поднесе предлог за одлагање извршења и више од једног пута, али је ограничио могућност одлагања тако што је прописао да се извршење може одложити само једном, наравно док је у току извршни поступак, и то под условом да треће лице доказује своје право правноснажном одлуком или јавном или по закону овереном исправом.

Осим што приговор трећег лица мора да садржи идентификационе податке из члана 30. овог закона, и поднесак – предлог за одлагање који подноси треће лице, мора садржати исте идентификационе податке да би предлог био потпун. У супротном, предлог би био одбачен. Није спорно да треће лице, када интервенише приговором у поступку извршења тражећи да се извршење на неком предмету на коме је одређено извршење прогласи недозвољеним, мора поднети и одређене доказе за своје тврдње у погледу права која има. То ће по правилу бити одређене јавне исправе или приватне исправе оверене по закону. Међутим, законодавац, по нашем мишљењу, непримерено користи израз „доказује“, јер треће лице не може у извршном поступку доказати своје право, а ако то право буде оспорено, треће лице га доказује у парничном поступку. По нашем мишљењу, када је у питању приговор трећег лица, али и његов предлог за одлагање, треће лице би требало да учини вероватним своје тврдње како у погледу права за које тврди да га има на предмету извршења, тако и у погледу разлога који оправдавају одлагање извршења.

Треће лице ће по правилу предложити одлагање извршења у случају да му је приговор одбијен или одбачен и када је у законом прописаном року поднело тужбу ради утврђења да је извршење недозвољено на неком предмету. У том случају, потпуно је логично да треће лице предложи одлагање до правноснажног окончања парничног поступка који је иницирало тужбом и да достави и тужбу са пријемним печатом надлежног суда. У тој ситуацији, када му је приговор претходно одбијен, треће лице свакако не може у извршном поступку доказивати своје право неком правноснажном одлуком или јавном или по закону овереном исправом јер би, у супротном, приговор трећег лица био претходно усвојен да поседује такве доказе. „Концепт“ који је законодавац предвидео у погледу одлучивања о приговору трећег лица није добар. Сматрамо да никако није требало прописати могућност да се о приговору трећег лица мериторно одлучује у поступку извршења како од суда, а посебно не од јавног извршитеља. Мислимо да је требало предвидети само могућност да се приговор одбаци уколико је неуредан и недозвољен или је непотпун (изостали су било какви докази за тврдњу трећег лица) и могућност да треће лице буде упућено на парницу.

Треба указати на значајну разлику која се појављује у одредбама става 1. члана 123. Закона о извршењу и обезбеђењу. Том одредбом пре измена и допуна Закона о извршењу и обезбеђењу је у случају да треће лице доказује своје право правноснажном одлуком или јавном или по закону овереном исправом с тим да је претходно поднело приговор било прописано да јавни извршитељ одлаже извршење, док сада норма прописује да се извршење може одложити. Разлика је велика, јер је према претходном тексту по нашем мишљењу постојала обавеза јавног извршитеља да одложи извршење, а сада је јавни извршитељ слободан да у процени сваке конкретне ситуације одлучи да ли ће или неће одложити извршење на предлог трећег лица.

6. Поступак по предлогу за одлагање и правни лек

У ситуацији када извршни дужник предлаже одлагање извршења, његов предлог се обавезно доставља извршном повериоцу уз упозорење да у року од три дана од дана достављања предлога за одлагање може да се изјасни и да да одговор на предлог за одлагање. Законодавац је изменама и допунама закона поступак по предлогу за одлагање извршног дужника, али и трећег лица, учинио контрадикторним, јер је прописао обавезну доставу предлога за одлагање извршном повериоцу када је у питању предлог извршног дужника, а када је у питању предлог за одлагање трећег лица обавезну доставу на изјашњење извршном повериоцу и извршном дужнику. Рок у коме се извршни поверилац и извршни дужник по поднетим предлозима за одлагање могу изјаснити је веома кратак и износи три дана од дана достављања предлога за одлагање. Ово је логично имајући у виду хитност извршног поступка, а посебно хитност одлучивања о предлогу за одлагање.

Рокови за одлучивање о предлогу за одлагање који важе и за јавног извршитеља и за суд веома су кратки и то је оправдано. Одлука се доноси у року од пет дана од када је заprimљен предлог за одлагање, а решење којим је одлучено о предлогу мора да се отпрати у наредна три радна дана.

Искључиви правни лек против одлуке о поднетом предлогу за одлагање у случају да га је поднело треће лице или извршни дужник је приговор. Он се подноси у року од осам дана

од дана пријема решења и о том приговору одлучује веће надлежног првостепеног суда.

7. Дејство одлагања извршења

Материјалноправно дејство решења о одлагању почиње тећи и производи дејство од тренутка доношења, што практично значи да достављање решења странкама нема значаја у односу на непоступање јавног извршитеља или суда када је предлог за одлагање усвојен. Овакво решење јесте неуобичајено, али се може оправдати чињеницом да одлука којом се извршење одлаже пре свега делује у односу на јавног извршитеља који спроводи извршење, односно суд који спроводи извршење и због тога је од мањег значаја за наступање одлагања чињеница да је одлука достављена странкама.

Правило је да се за време на које је одложено извршење не предузимају радње којима се спроводи извршење, али је по нашем мишљењу законодавац унео веома оправдан изузетак који се односи на поступак намирeња новчаног потраживања. Реч је пре свега о оним радњама на основу којих извршни поверилац може стећи заложно право или право намирeња на предмету извршења, а то су пописивање покретних ствари, забележба решења о извршењу на непокретности, пленидба и упис заложног права на акцијама или уделима. Такође, изузетак је предвиђен и за могућност процене вредности предмета извршења, а радња процене јесте по својој природи секундарна радња која не утиче на сам поступак извршења и не одступа од донетог решења о одлагању извршења, нити наноси неку штету извршном дужнику.

Можемо закључити да су изузетак оне радње које имају изузетан значај за извршног повериоца, а односе се на његово право на намирeње на неком предмету у случају новчаног потраживања, док са друге стране не утичу посебно на нека права извршног дужника или трећег лица и не наносе им већу штету.

Законодавац у ставу 4. члана 125. Закона о извршењу и обезбеђењу посебно наглашава несуспензивност поднетог предлога за одлагање, као и изјављеног приговора против решења којим је одбачен или одбијен предлог за одлагање извршења. То значи да поднети предлог за одлагање, као и поднети приговор

против решења којим је предлог одбачен или одбијен, не утичу на даљи ток извршног поступка.

8. Време на које се одлаже извршење

Сасвим је разумљиво да је законодавац, када је у питању време на које се одлаже извршење направио разлику у зависности од тога по чијем предлогу је извршење одложено. Када је реч о одлагању на предлог извршног повериоца, онда одлагање траје онолико колико је извршни поверилац предложио.

У случају да је извршење одложено на предлог извршног дужника, време на које се извршење одлаже се процењује и о томе одлучује јавни извршитељ, односно суд, уколико је суд искључиво надлежан за спровођење извршења. При томе се цене све околности конкретног случаја и конкретни разлози због којих извршни дужник предлаже одлагање. Ако је то, на пример, болест, на основу извештаја лекара или комисије у којој је назначено време неспособности за рад, или време трајања терапије, процениће се и време на које се одлаже извршење. Уколико је у питању, на пример, крај школске године, то ће бити до завршетка школске године.

Законом о изменама и допунама Закона о извршењу и обезбеђењу ("Сл. гласник РС", бр. 54/19) отклоњен је пропуст који је учињен у тексту Закона, те је у ставу 2. назначено и трајање одлагања на предлог трећег лица и регулисано на истовестан начин као и поводом предлога за одлагање извршног дужника, тј. да рок трајања одлагања зависи од конкретних околности у сваком поједином случају. Ипак се мора нагласити, да је у случају одлагања извршења на предлог трећег лица реч о карактеристичној ситуацији. То је ситуација у којој је треће лице поднело тужбу да се извршење прогласи недозвољеним и у том случају одлагање, уколико је предлог трећег лица усвојен, треба да траје до правноснажног окончања парнице за недозвољеност извршења. У супротном одлагање на би имало сврху.

9. Настављање одложеног извршења

У случају када је извршење одложено решењем јавног извршитеља или суда, јавни извршитељ или суд, у зависности ко је искључиво надлежан да спроводи извршење, по истеку времена које је одређено у решењу, по службеној дужности, наставиће

спровођење извршења. Предлог странке није потребан, јер суд или јавни извршитељ који је донео решење о извршењу има непосредно сазнање о истеку рока који је назначен у решењу о одлагању.

У случају да рок, односно време на које је одложено извршење није протекао, могућ је наставак спровођења извршења, под условом да извршни поверилац (сада законодавац, користи прави израз) учини вероватним да су престали разлози за одлагање, или ако положи јемство. Дакле, није потребно да докаже да су престали разлози за одлагање, него да то учини вероватним одређеним чињеничним наводима и одређеним исправама које подноси. Када је у питању полагање јемства, законодавац ништа не говори о висини јемства, што значи да су суд и јавни извршитељ овлашћени да процењујући околности сваког конкретног случаја одлуче о висини јемства које ће положити извршни поверилац.

Када је реч о одлагању извршења по споразуму странака или странака и трећег лица, логично је да ће се и пре истека времена на које је одложено извршење наставити када странке или странке и треће лице предложе наставак спровођења.

Одредба из става 4. члана 127. Закона о извршењу и обезбеђењу јесте последица опредељења законодавца да одлагање које је уследило на предлог извршног повериоца или по споразуму странака, или странака и трећег лица, не делује према новом извршном повериоцу, дакле, оном извршном повериоцу који је ступио у извршни поступак наместо извршног повериоца по чијем предлогу је извршење одложено. У том случају, по ступању новог извршног повериоца у извршни поступак суд или јавни извршитељ доносе решење о настављању извршења. Решење којим је одлучено о настављању извршења пре истека времена на које је одложено побија се искључиво приговором и о приговору одлучује веће надлежног првостепеног суда.

Када је у питању одредба из члана 127. став 4. поставља се питање да ли извршни дужник, у ситуацији када је решење којим је одлучено да се извршни поступак настави постало правноснажно, јер је, на пример, његов приговор одбијен, има право да предложи одлагање извршења. Сматрамо да има право да тражи одлагање извршења, а сагласно одредбама члана 122. Закона о извршењу и обезбеђењу.

10. Одлагање извршења на предлог државног (јавног) тужиоца

Да бисмо имали потпуни увид у институт одлагања извршења треба указати да сагласно одредбама из члана 27. Закона о јавном тужилаштву ("Сл. гласник РС", бр. 116/08... 106/15...) јавни тужилац може захтевати одлагање или прекид извршења одлуке кад сматра да постоје разлози да се ванредним правним средством побија одлука донета у судском или другом поступку. Тај захтев се подноси органу који дозвољава извршење одлуке, а ако је извршење почело - органу који га спроводи заједно са доказом да је уложио ванредно правно средство. Сагласно одредбама из члана 28. наведеног закона, у случају усвајања захтева јавног тужиоца, одлагање или прекид извршења траје до доношења одлуке о ванредном правном средству јавног тужиоца. Међутим, одлука о одлагању или прекиду извршења престаје да важи ако јавни тужилац у року од 30 дана од њеног пријема (одлуке коју побија ванредним правним леком) не уложи ванредно правно средство.

Наиме, према одредбама из члана 421. Закона о парничном поступку³⁾ Републички јавни тужилац против правноснажне пресуде донете у другом степену може да поднесе Врховном касационом суду захтев за преиспитивање правноснажне пресуде. Захтев може да се поднесе против правноснажне пресуде којом је повређен закон на штету јавног интереса и то у року од три месеца од дана правноснажности пресуде.

III Приговор трећег лица

Странке у поступку извршења (извршни поверилац и извршни дужник) у складу са законом могу се користити правним лековима (жалба и приговор), којима побијају одлуке суда или јавног извршитеља. Извршни дужник решење о извршењу на основу извршне исправе може побијати жалбом, а решење о извршењу на основу веродостојне исправе приговором.

У извршном поступку, након што се одреди извршење и започне спровођење извршења на неком предмету, могу бити повређена права неких других лица, која нису странке у извр-

3) "Службени гласник РС", бр. 72/11, 49/13 - одлука УС, 74/13 - одлука УС, 55/14, 87/18, 18/20.

шном поступку. Лице које интервенише у поступку извршења приговором износећи тврдњу да на предмету извршења има право које спречава извршење (на том предмету) јесте треће лице. Приговор трећег лица представља посебно правно средство којим треће лице интервенише у поступку извршења и тим приговором, по правилу, треће лице штити своју имовину. Приговор трећег лица назива се и „излучни приговор“ с обзиром да он најчешће у себи садржи захтев да се одређена ствар издвоји из поступка извршења.

Садржина приговора трећег лица директно зависи од предмета на ком је одређено или се спроводи извршење и права за које треће лице тврди да га има на том предмету. Ако је, на пример, одређено извршење на покретној ствари ради наплате новчаног потраживања извршног повериоца, и ствар буде пописана, треће лице може поднети приговор тврдећи да је реч о његовој својини, и да та покретна ствар не представља својину извршног дужника. Треће лице може поднети приговор све до окончања извршног поступка, прецизније до закључења поступка услед намирања потраживања извршног повериоца или до обуставе извршног поступка.

За потпуност приговора трећег лица обавезно је да треће лице у поднеску којим подноси приговор назначи и своје идентификационе податке из члана 30. Закона о извршењу и обезбеђењу. За физичко лице то су: име, презиме, пребивалиште, ЈМБГ, а за правно лице пословно име и седиште, те матични број и порески идентификациони број.

У ставу 3. члана 108. Закона о извршењу и обезбеђењу прописана је обавезна садржина приговора трећег лица, као и докази које мора приложити за своју тврдњу о постојању права на предмету извршења које спречава извршење. Морају бити јасно наведени разлози за приговор у којима ће треће лице изнети чињенице за своју тврдњу, али уз приговор морају бити приложене и исправе којима доказује постојање свог права. Уколико треће лице у приговору не наведе разлоге, односно не изнесе чињенице за разлоге и не достави исправе којима жели да докаже своју тврдњу у погледу постојања права, приговор се одбацује као непотпун, и то опет уз појачану санкцију, без враћања на допуну.

Приговор трећег лица по правилу се подноси јавном извршитељу, с обзиром на то да јавни извршитељ спроводи нај-

већи број извршења, али се у ситуацији када извршење искључиво спроводи суд, подноси суду.

Приговор трећег лица обавезно се доставља извршном повериоцу и извршном дужнику, с тим што се извршном повериоцу доставља уз упозорење да је дужан да се у року од осам дана од дана пријема приговора изјасни да ли оспорава приговор трећег лица, уз назнаку у упозорењу да ће уколико се не изјасни у остављеном року од осам дана приговор трећег лица бити усвојен, а извршни поступак у погледу предмета за који је треће лице изнело тврдњу да има право које спречава извршење обустављен и у том делу укинута решење о извршењу и спроведене извршне радње.

Закон за извршног дужника не прописује обавезу изјашњења, али је од значаја чињеница да ли извршни дужник оспорава право трећег лица, јер уколико извршни дужник оспори право трећег лица у евентуалном парничном поступку за утврђивање недозвољености извршења на конкретном предмету, извршни дужник мора да буде обухваћен тужбом уз извршног повериоца и има положај нужног супарничара.

У случају да се извршни поверилац коме је приговор трећег лица достављен уз упозорење не изјасни о истом, приговор трећег лица биће усвојен као и у ситуацији ако треће лице, како то прописује законодавац, докаже (имамо резерву у односу на израз „докаже“ када је у питању извршни поступак) приговор правноснажном одлуком или јавном или по закону овереном исправом. Последице ће бити, као што смо већ навели, осим усвајања приговора трећег лица, обустава извршног поступка у погледу предмета извршења у односу на који је треће лице изјавило приговор и укидање решења о извршењу у том делу, као и свих спроведених радњи на том предмету извршења.

Законодавац даље прописује да ће у свим осталим случајевима, наравно под условом да претходно приговор трећег лица није одбачен, приговор бити одбијен.

Треће лице које је интервенисало приговором у извршном поступку у погледу неког предмета и притом доставило правноснажну одлуку, претпостављамо суда, којом је утврђена својина трећег лица на предмету на коме се спроводи извршење по слову закона доказује основаност свог приговора. Даље, треће лице основаност свог приговора доказује и када достави јавну исправу, дакле, исправу коју издаје државни орган у оквиру својих ов-

лашћења и то би нпр. у односу на непокретност био лист непокретности који издаје Републички геодетски завод – Катастар непокретности. Такође, треће лице може суду доставити и по закону оверену исправу, у овом случају очигледно је реч о приватној исправу која је оверена у складу са законом, и то нпр. могу бити уговори који за предмет имају купопродају непокретности, а на којима су потписи уговорних страна оверени од стране јавног бележника. Концепт за који се законодавац определио, дајући наведена овлашћења јавном извршитељу, који ће се најчешће сусрести са приговором трећег лица (ређе суд), није по нашем мишљењу исправан.

У извршном поступку, који по својој природи представља ванпарнични поступак, никада се нису расправљале спорне чињенице. Имајући наведено у виду, јавни извршитељ коме јесу пренета јавна овлашћења често ће бити у незавидном положају да када треће лице поднесе приговор на основу различитих правноснажних одлука или јавних или по закону оверених исправа мериторно одлучује усвајајући или одбијајући такав приговор. Сматрамо да је реч о погрешном законском решењу. "Треће лице није странка у извршном поступку и у том поступку нема право на мериторну одлуку о уложеном приговору. Пут приговора је пре његово право неголи дужност да се повинује режиму извршног поступка. Ни суд извршења овде нема другу функцију осим трансмисије изјава воље странака и учесника."⁴⁾ Исправно је што је законодавац предвидео могућност да се приговор трећег лица одбаци и то увек треба да уследи у ситуацијама када је тај приговор неуредан и непотпун или када је изјављен након окончања извршног поступка.

Међутим, мериторно одлучивање о приговору трећег лица усвајањем или одбијањем тог приговора није примерено природи извршног поступка. Да ли неко треће лице има право које спречава извршење може да одлучи само парнични суд. У том поступку који би треће лице покренуло тужбом ради недозвољености (раније недопуштености) извршења извели би се докази, оценили докази које приложи и предложи треће лице, али и докази друге стране, те након усмене расправе у једном контрадикторном поступку и донела одлука да ли треће лице има право

4) Б. Старовић, 196.

које спречава извршење. По правилу то ће бити право својине на неком предмету, односно ствари на којој се спроводи извршење.

Мишљења смо да је законодавац осим прописивања могућности одбачаја приговора трећег лица требало да предвиди као могућност само упут на парницу. У свим претходним законима који су регулисали поступак извршења, била је предвиђена само таква могућност, осим уколико се извршни поверилац сагласио са приговором трећег лица. Имајући у виду да актуелни закон, што је добро решење, предвиђа могућност одлагања извршења по предлогу трећег лица након што поднесе приговор, било би потпуно примерено да се након што треће лице буде упућено на парницу и након што поднесе тужбу за недозвољеност извршења одлучи о његовом предлогу за одлагање, под претпоставком да је такав предлог за одлагање и поднет. На тај начин заштитила би се права трећег лица, јер би у великом броју случајева предлог трећег лица за одлагање извршења био усвојен и извршење би било одложено све док се парница правноснажно не оконча. Да би се спречиле злоупотребе, законодавац је могао и код трећег лица, када оно предлаже одлагање, предвидети обавезно полагање јемства на предлог извршног повериоца, с тим што би о висини јемства у сваком конкретном случају одлучивао јавни извршитељ, односно суд.

Изричито је прописано да се против решења о усвајању приговора трећег лица може изјавити жалба. Жалбу ће по правилу изјавити извршни поверилац, али и извршни дужник има правни интерес за изјављивање жалбе. О жалби одлучује другостепени суд и то када је у питању одлука основног суда одлучује надлежни виши суд, а када је у питању одлука привредног суда, Привредни апелациони суд.

Наше је мишљење, да је жалба дозвољена и против решења којим је приговор трећег лица одбачен или одбијен. Ово из разлога јер је према одредбама члана 24. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу прописано да се жалбом побија решење првостепеног суда или јавног извршитеља ако овим законом није одређено да жалба није дозвољена и да се такво решење побија приговором, при чему се приговор може изјавити против решења првостепеног суда или јавног извршитеља само када је то прописано овим законом. Како је приговор трећег лица правно средство, а не правни лек, погрешно је сврстан у одредбу члана 24, чији је наслов „Правни лекови“. Стога одлучивање о приго-

вору трећег лица не можемо поистоветити са одлучивањем о приговору као правном леку предвиђеном Законом о извршењу и обезбеђењу. Сматрамо да је погрешно становиште које неки заступају да се због чињенице да је приговор трећег лица уврштен у одредбу члана 24. као врста приговора третира као и одлука о правном леку, те да сходно томе правни лек против решења о одбачају или одбијању приговора трећег лица није дозвољен. Аргумент који они који заступају наведено становиште такође истичу јесте да треће лице може покренути парнични поступак у року 30 дана од дана пријема решења о одбачају или одбијању чиме штите своје право. Наведени аргумент није прихватљив, јер могућност вођења парничног поступка тужбом за утврђење да је извршење на предмету извршења недозвољено не отклања негативне последице које наступе за треће лице уколико је приговор трећег лица погрешно, односно незаконито одбачен или одбијен. Свакако би требало омогућити контролу правилности одлуке којом се приговор трећег лица одбацује или одбија. Законодавац је у најмању руку требало да предвиди да се таква одлука може побијати приговором.

Као што смо навели законодавац се није одлучио за упут на парницу трећег лица, него је прописао другачија законска решења. У случају када је приговор трећег лица одбијен или одбачен, треће лице након што му се достави решење о одбијању или одбачају приговора може у року од 30 дана од пријема тог решења покренути парнични поступак против извршног повериоца, али и извршног дужника уколико му оспорава право, а ради утврђења да је извршење на предмету за који је интервенисало приговором недозвољено.

Извршни дужник који се изјаснио и оспорио право трећег лица мора бити обухваћен тужбом поред извршног повериоца и у том случају реч је о нужним супарничарима из члана 210. Закона о парничном поступку. С обзиром на то да је реч о јединственим и нужним супарничарима, уколико треће лице не би обухватило тужбом поред извршног повериоца и извршног дужника који је оспорио право трећег лица, парнични суд би у складу са чланом 211. став 2. Закона о парничном поступку тужбени захтев одбио као неоснован.

Приговор трећег лица, али и покретање парничног поступка од стране трећег лица не одлаже извршење, што значи да се могу предузимати и даље законом предвиђене извршне радње на

предмету извршења у односу на које је треће лице интервенисало приговором. Међутим, као што смо навели постоји могућност одлагања извршења на предлог трећег лица.

Логична последица успеха трећег лица у парници, дакле доношења правноснажне пресуде којом се утврђује да је недозвољено извршење на неком предмету за који је треће лице интервенисало приговором јесте да јавни извршитељ, а значи и суд када спроводи извршење, на предлог трећег лица (дакле не по службеној дужности) обуставља извршни поступак на том предмету и укида решење о извршењу у односу на тај предмет, као и све спроведене радње у односу на тај предмет. Треба нагласити да се не укида решење о извршењу у целости, нити се извршење обуставља у целости, нити се укидају све спроведене радње, него само све ово у односу на конкретан предмет извршења, а на коме је извршење проглашено недозвољеним.

Изменама и допунама Закона о извршењу и обезбеђењу, брисан је некадашњи став 4. члана 111. који је прописивао да се на парнични поступак који покреће треће лице тужбом за дозвољеност извршења примењују одредбе члана 81. Закона. То значи да се у парничном поступку по тужби трећег лица примењују све одредбе Закона о парничном поступку, а једна од последица брисања одредбе која је упућивала на примену члана 81. Закона била би да се овај поступак не сматра хитним, што сматрамо да би било погрешно. Тај парнични поступак мора да има предност у одлучивању.

Постоје изузеци када се под одређеним условима не може захтевати недозвољеност извршења. Сувласник покретне ствари која је предмет извршења нема право на покретање парнице ради недозвољености извршења у случају да сувласнички део не прелази половину њене вредности. У таквом случају лице има право да из износа оствареног продајом те ствари захтева исплату дела цене која је сразмерна његовом уделу. Ово право се има остварити пре свих осталих лица која имају право намирења. Уколико је његов удео оспорен, сувласник може поднети тужбу против извршног повериоца ради утврђивања постојања свог удела.

Овде се појављује неколико спорних питања. Наиме, прво спорно питање је утврђивање вредности сувласничког удела које Закон ни директно ни индиректно не уређује. Такође, Закон не

уређује питање како ће се одредити приоритет у наплати, те да ли против такве одлуке јавног извршитеља којом се утврђује приоритетно намирење постоји неко правно средство, те да ли извршни дужник може реаговати на такву одлуку јавног извршитеља.

Одредба члана 112. Закона о извршењу и обезбеђењу може бити веома упитна, јер се њом потенцијално вређају права сувласника чији удео на покретној ствари не прелази половину њене вредности, и то право на слободно уживање имовине. Он нема право на тужбу ради проглашења извршења недозвољеним у односу на његов удео већ само право да захтева исплату дела цене који је сразмеран његовом уделу и то пре свих других лица која имају право на намирење и пре намирења трошкова извршног поступка или да захтева да му се ствар уступи, уз услов да положи јемство у висини удела извршног дужника на ствари. Поставља се питање да ли је овакво оптерећење сразмерно и пропорционално ситуацији која се разматра у конкретном извршном поступку. Његова имовина – његов сувласнички удео биће продат, а ако је његов удео на ствари оспорен, он тек тада може да поднесе тужбу против извршног повериоца ради утврђења висине свог удела. Какав је ефекат те тужбе у погледу утврђења већег права сувласника, остаје нејасно, будући да је цела ствар продата. Он може да захтева само новчани део цене који сада одговара његовом сувласничком уделу, а може се утврдити да је његов сувласнички удео и већи од половине вредности покретне ствари, која је на почетку процењена на испод половине, што је на основу одредбе члана 112. омогућило њену продају. Он је ствар могао добити и уступањем у целини, али ово његово право је условљено полагањем јемства, што за њега често може бити и немогућ услов ако му то материјалне прилике не дозвољавају.

Сличну одредбу садржавао је Закон о извршном поступку („Службени лист СФРЈ“, број 20/78), међутим, уставна решења у то време била су другачија, СФРЈ није била потписник Европске конвенције о људским правима и основним слободама. Стога, одредба члана 112. Закона о извршењу и обезбеђењу може бити упитна због Уставом Републике Србије загарантованог права на мирно уживање имовине, а што прописује и Европска конвенција о људским правима и основним слободама. Наиме, једно лице које неспорно има имовинска права на некој ствари се ми-мо своје воље, а да није дало никаквог повода, увлачи у поступак

извршења и његова имовина излаже продаји. Код извршења на непокретности решење је другачије и потребна је изричита сагласност сувласника да би се (осим сувласничког удела извршног дужника) цела непокретност изложила продаји.

У ставу 2. члана 112. Закона о извршењу и обезбеђењу законодавац говори о јемству, али по нашем мишљењу очигледно би било речи о новчаној противвредности за удео извршног дужника, јер би у ствари у овом случају било речи о откупу удела извршног дужника, тј. једном виду права прече куповине. Јемство има потпуно другачију функцију у ситуацијама када је прописано овим законом и пре свега служи да покрије евентуалне трошкове које неки учесник или лице могу изазвати у поступку или служи у сврху накнаде штете лицу коме је одређена нека мера.

IV Неправилности у спровођењу извршења

Законодавац је захтев за отклањање неправилности, као посебно правно средство којим се могу служити странке и учесници у поступку, уредио на примерен начин. Актуелни Закон о извршењу и обезбеђењу је, за разлику од претходног, када су у питању правни лекови много „либералнији“, јер као основно правило уводи да је правни лек, било жалба или приговор, увек дозвољен осим ако је законом искључен. Стога се, по нашем мишљењу, захтев за отклањање неправилности као посебно правно средство, пре свега, односи на неправилности у спровођењу извршења, а не на неправилности или незаконитости приликом доношења одлука. Правилност одлука донетих по предлогу странака се контролише кроз одлучивање о правним лековима, а у спровођењу извршења, где се углавном поступа на основу закључка, могуће је подношење овог правног средства. "Без карактеристика правног лијека, тражење да се неправилности службене особе отклоне представља специфично репресивно али уједно и превентивно правно средство за остварење законитости у извршном поступку: *репресивно* - јер до њега долази након учињене неправилности, с циљем да изазове радњу суда усмјерену на њено отклањање; *превентивно* - јер се користи прије него судач, на темељу резултата проведене радње, донесе одговарајућу одлуку, с циљем да се спријечи да она буде незаконита."⁵⁾

5) Синиша Трива, Велимир Белајац, Михајло Дика, *Судско извршно право*, Загреб, 1980, 250.

Закон неправилности дефинише као неправилности настале у току и поводом спровођења извршења. Рок за подношење захтева износи осам дана од дана када је учињена неправилност и реч је о објективном року јер се не везује за сазнање лица које подноси захтев.

Уколико захтев за отклањање неправилности подноси учесник у поступку, његов захтев мора садржати и његове идентификационе податке из члана 30. Закона, што представља услов за потпуност предлога и изостанак ових података има за последицу одбачај захтева.

Изричито је прописано да се захтев за отклањање неправилности не може поднети против решења суда и јавног извршитеља. Ово је логично, јер је реч о одлукама које се могу побијати правним леком или оним које се не могу побијати правним леком али ово само у ситуацији када је Закон о извршењу и обезбеђењу прописао да против неког решења правни лек није дозвољен. Уколико би странка или учесник у поступку поднео захтев за отклањање неправилности против решења суда или јавног извршитеља, такав захтев би био одбачен.

Када су у питању закључци којима се по правилу управља поступком или одређује спровођење одређених извршних радњи, захтев за отклањање неправилности дозвољен је само када то Закон о извршењу и обезбеђењу изричито прописује. У том случају рок за подношење захтева износи осам дана од дана када је странкама или учесницима у поступку закључак достављен. У том смислу, дозвољено је поднети захтев за отклањање неправилности против закључка о предаји непокретности, као и закључка којим јавни извршитељ одређује средство и предмет извршења након идентификације имовине извршног дужника, а у ситуацији када је донето решење о извршењу на целокупној имовини извршног дужника. Странка и учесник у поступку, захтев за отклањање неправилности подноси суду или јавном извршитељу, у зависности од тога ко спроводи извршење, а рок за одлучивање износи осам дана од када суд или јавни извршитељ заприми захтев за отклањање неправилности, с тим што поднети захтев нема суспензивно дејство и не одлаже спровођење извршења.

Суд или јавни извршитељ одлуку о захтеву за отклањање неправилности доноси у форми решења, а решење којим је захтев одбачен или одбијен може се побијати приговором. О том при-

говору одлучује веће надлежног првостепеног суда и приговор против оваквих решења је искључиви правни лек.

Можемо приметити да је изменама и допунама Закона о извршењу и обезбеђењу брисана одредба која је пре измена прописивала да ако се о захтеву не одлучи у року (тада је то било пет дана од дана пријема захтева), био је дозвољен приговор. Стога се сада може оправдано поставити питање на који начин ће странка или учесник у поступку делотворно и благовремено заштитити своја права када поднесе захтев за отклањање неправилности, а суд или јавни извршитељ у дужем временском периоду не одлучи о поднетом захтеву. Када је у питању јавни извршитељ то би могао бити основ за његову дисциплинску одговорност, али то опет не значи да би странка или учесник у поступку због дисциплинске одговорности јавног извршитеља остварио право које му припада када је захтев за отклањање неправилности основан.

Треба приметити да законодавац у члану 149, а претходно у члану 148. Закона о извршењу и обезбеђењу није прописао који је правни лек дозвољен када се решењем (решењем се одлучује о захтеву за отклањање неправилности) захтев усвоји. Полазећи од одредбе члана 24. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу против решења којим се усваја захтев за отклањање неправилности дозвољена је жалба (зато што није искључена) и о њој одлучује или надлежни виши суд или Привредни апелациони суд, у зависности од стварне надлежности првостепеног суда.

Решењем којим се захтев усваја утврђује се да је неправилност учињена, каква је неправилност учињена и истим решењем укида се радња уколико је предузета неправилно, или се, уколико је радња пропуштена, она предузима или се налаже предузимање радње којом ће се отклонити последице предузетих радњи.

И суд и јавни извршитељ о учињеној неправилности обавештавају Министарство правде као надлежно о томе да је јавни извршитељ учинио неправилност у спровођењу извршења. Изгледа да је законодавац имао у виду само обавештавање за случај када је јавни извршитељ учинио неправилност, а не и обавештавање када је то учинио суд. Разлог је очигледно у независности судства, а с друге стране јавне извршитеље именује министар правде, а Министарство правде има и надзорну улогу и одређену врсту контроле над радом јавних извршитеља. Ме-

ђутим, имајући у виду да је у питању правно средство којим се могу користити странке у извршном поступку, мишљења смо да осим у случају грубе непажње и намере јавног извршитеља приликом чињења неправилности, остале ситуације не би требало да буду основ за његову дисциплинску одговорност. Ово пре свега из разлога јер странке учесници своја права штите управо правним средством које је регулисано у чл. 148. и 149. Закона о извршењу и обезбеђењу и поступајући по том правном средству могуће је отклонити последице које је неправилност произвела.

Када су у питању измене које су уследиле Законом о изменама и допунама Закона о извршењу и обезбеђењу у одредбама које регулишу ово посебно правно средство, можемо уочити следеће разлике у односу на норме пре измена:

1. сада су услов за потпуност захтева учесника и његови идентификациони подаци, а раније то није био обавезан саставни део;

2. сада се не описује у чему се састоје неправилности, а раније се описивало;

3. против одлука захтев није дозвољен осим када су у питању одређени закључци које смо горе навели, што раније није било назначено;

4. рок за подношење захтева је скраћен са 15 на осам дана;

5. није прописано шта се дешава у случају када се не одлучи о захтеву у законом прописаном року од осам дана, а раније је веће првостепеног суда доносило одлуку о захтеву ако није одлучено у року.

V Обуштава извршног поступка због недостатка покрића

У поступку извршења на непокретности ради намирења новчаног потраживања извршног повериоца, често ће се појавити и, на пример, хипотекарни поверилац или више њих. Они такође претендују да намире своје новчано потраживање које је у овом случају обезбеђено хипотеком. "Обуштаву извршења може тражити свако лице које има право да се наплати из постигнуте цене, пре извршног повериоца, без обзира колики је износ његовог потраживања и да ли испред њега има других поверилаца који имају раније стечено право."⁶⁾ Управо у циљу заштите ин-

6) Б. Старовић, 410.

тереса ових лица у Закону о извршењу и обезбеђењу предвиђено је посебно правно средство којим ће они под законом прописаним условима заштитити свој интерес.

Право на намирење из цене остварене продајом непокретности сагласно члану 198. Закона о извршењу и обезбеђењу имају извршни повериоци чија је забележба решења о извршењу најстарија, извршни повериоци који су приступили извршном поступку, заложни повериоци и лица која имају право на накнаду због гашења личне службености и стварних терета продајом непокретности под условом да су потраживања пријавили до доношења закључка о намирењу. Осим наведених, и осим трошкова извршног поступка, првенствено се намирују из цене остварене продајом непокретности потраживања на основу законског издржавања која су доказана извршном исправом и пријављена до доношења закључка о додељивању непокретности. Намирење свих наведених лица може бити потпуно или може бити делимично или да се чак неће моћи намирити ниједан поверилац из остварене цене.

Наиме, онај ко има право да се намири на непокретности (по правилу то је хипотекарни поверилац), а по редоследу намирења долази пре извршног повериоца чија је забележба решења о извршењу најстарија, може предложити да се извршни поступак обустави ако процењена вредност непокретности не покрива његово потраживање.

Изменама и допунама Закона о извршењу и обезбеђењу исправљена је очигледна нелогичност која је постојала у претходном тексту Закона. Ово из разлога јер је претходна норма повезивала висину процењене вредности непокретности са висином новчаног потраживања извршног повериоца. Сада је уследило логично законско решење које је постојало и у свим ранијим законима који су регулисали поступак извршења, да је релевантна висина потраживања оног лица које има право да се намири из цене добијене продајом непокретности пре извршног повериоца чија је забележба решења о извршењу најстарија. Сада након измене, текст одредби из члана 168. Закона о извршењу и обезбеђењу одговара наслову те норме који гласи: „Обуштава извршног поступка због недостатка покрића“. Покриће се свакако односи на друга лица, а не на извршног повериоца.

Оно што је нелогично у одредби члана 168. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу јесте да се предлог за обушту подноси

у року од осам дана од дана доношења закључка о утврђивању вредности непокретности. Заиста не можемо замислити да рок тече од дана доношења закључка, што значи да лица која имају право да предложи обуставу немају сазнање да је такав закључак донет, па је потпуно неоправдано да рок тече од доношења. Било би логично, и мислимо да у пракси тако треба поступати и поред означене норме, да рок тече од дана достављања закључка лицу које има право првенства испред извршног повериоца чија је забележба решења о извршењу најстарија, а то ће најчешће бити заложни поверилац.

VI Противизвршење

Противизвршење, као правно средство је било заступљено у свим законима који су на овим просторима уређивали поступак извршења. Логично је, када се стекну законом прописани услови, да извршни дужник у оквирима извршног поступка, по сличној процедури (као претходно извршни поверилац), оствари право да му се врати оно што је извршни поверилац извршењем примио. "У суштини, протуизвршење није друго но правно средство извршног права у којем су обједињене карактеристике и учинци парнице због стјецања без основа (кад је до тог стјецања дошло спровођењем извршења) и извршног поступка који се води на темељу правомоћне и извршне одлуке донесене поводом те специфичне парнице."⁷⁾

Законом о изменама и допунама Закона о извршењу и обезбеђењу, одредбе из става 1. члана 113. уређене су на правно логичнији начин. Основни предуслов да би извршни дужник могао поднети предлог за противизвршење јесте да је извршење већ спроведено, било у целости, било делимично, тј. да је извршни поверилац у целини или у једном делу намирен у свом потраживању. Дакле, предуслов више није окончање извршног поступка (што је било погрешно у тексту пре Закона о изменама и допунама), него да је извршење спроведено.

Парициони рок у коме извршни поверилац може да врати оно што је примио делимично спроведеним извршењем или извршењем спроведеним у целости је осам дана од дана када прими решење којим је дозвољено противизвршење. У циљу убрзавања поступка прописано је и да се у предлогу за противизвршење

7) С. Трива, В. Белајац, М. Дика, 302.

мора назначити средство и предмет извршења. То значи да се истовремено и одређује извршење решења којим је дозвољено противизвршење уколико извршни поверилац у париционом року не врати оно што је примио. Иако странке и у поступку противизвршења задржавају исте називе – извршни поверилац и извршни дужник – њихов положај се у материјалноправном смислу мења, тако да је у ствари извршни дужник поверилац, а извршни поверилац дужник и он треба да врати извршном дужнику оно што је примио у поступку извршења. Имајући у виду наведено, противизвршење представља саставни део извршног поступка.

Законодавац се у актуелном закону определио да на другачији начин уреди месну надлежност суда који одлучује о предлогу за противизвршење. Сви претходни закони који су уређивали извршни поступак прописивали су да се предлог за противизвршење подноси суду, не назначавајући ближе који је то суд, али је пракса логично заузела становиште да се предлог за противизвршење подноси истом суду који је донео решење о извршењу против извршног дужника.

Сада је то промењено и месна надлежност је уређена на другачији начин. Одређујући да се предлог за противизвршење подноси суду који је месно надлежан да извршном дужнику принудно врати оно што је извршни поверилац примио, законодавац је успоставио месну надлежност по пребивалишту, боравишту или седишту извршног повериоца, неvezано од чињенице који је суд донео решење о извршењу. Како је одредбом члана 7. Закона о извршењу и обезбеђењу прописано да је за одлучивање о предлогу за извршење или обезбеђење опште месно надлежан суд на чијем подручју извршни дужник има пребивалиште или боравиште, односно седиште, то полазећи од ове норме и произлази месна надлежност суда за одлучивање о предлогу за противизвршење према пребивалишту, боравишту или седишту извршног повериоца (он је сада дужник). Наравно, ову месну надлежност може одредити и средство извршења које у предлогу за противизвршење назначи извршни дужник, јер уколико је то нпр. извршење на непокретности или уколико предложи заједничку продају непокретности и покретних ствари онда ће бити месно надлежан суд на чијем се подручју налази непокретност.

Морамо приметити да законодавац говори о суду који је месно надлежан да извршном дужнику принудно врати оно што је извршни поверилац примио, што с обзиром на одредбу члана

4. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу према којој су јавни извршитељи искључиво надлежни за извршење решења о усвајању предлога за противизвршење (осим уколико је у питању искључива надлежност суда, породичне ствари, враћање запосленог на рад, нечињење и трпљење), значи да по правилу суд неће принудно враћати извршном дужнику оно што је извршни поверилац примио, него ће то учинити јавни извршитељ. Одредба става 2. члана 114. Закона о извршењу и обезбеђењу јасно упућује да о предлогу за противизвршење искључиво одлучује суд, а не јавни извршитељ.

Мишљења смо да би било и исправније и једноставније да је законодавац уредио месну надлежност суда за одлучивање о предлогу за противизвршење на начин да то буде онај суд који је и одредио извршење. Овако, имајући у виду месну надлежност прописану у члану 114. став 1. Закона, суд који је дозволио извршење ће предмет, заједно са списима јавног извршитеља који је спроводио извршење, морати доставити на увид суду коме се у складу са чланом 114. став 1. обратио извршни дужник са предлогом за противизвршење. Наведено је неопходно, како би суд који је одлучио о предлогу за противизвршење утврдио све битне чињенице и тиме испуњеност услова за одлучивање о основаности предлога за противизвршење.

Уколико предлог за противизвршење не садржи све обавезне елементе прописане у члану 114. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу (захтев да се извршни поверилац обавезе да врати оно што је примио или у коме нису назначени средство и предмет извршења), а исто је прописано и у члану 113. став 2, предлог ће се решењем суда одбацити са строгом санкцијом да се то чини без претходног предлога на допуну. Имајући у виду прописано у одредби члана 4. став 2. Закона да су јавни извршитељи искључиво надлежни за извршење решења о усвајању предлога за противизвршење (уз изузетке које смо навели) поставља се питање да ли је предлог за противизвршење потпун и уредан уколико није назначен и конкретан јавни извршитељ који ће спровести извршење решења о противизвршењу. Мишљења смо, иако би предлог био непотпун, да је реч о отклоњивом недостатку и да је тада суд у обавези да предлог за противизвршење који не садржи име конкретног јавног извршитеља врати подносиоцу на допуну уз упозорење да ће уколико не поступи по налогу предлог бити одбачен, односно сматрати се повученим.

Постоји више разлога због којих се може поднети предлог за противизвршење.

Пре свега, могу настати одређене промене у односу на својство извршне исправе. То може бити чињеница да је извршна исправа која је била правноснажна и извршна или коначна, укинута, преиначена, поништена, стављена ван снаге или је на други начин утврђено да нема дејство. Ове околности могу се десити ако је, на пример, Врховни касациони суд поступајући по ревизији укинуо одлуку која представља извршну исправу или ју је преиначио. У управном поступку то може да буде ситуација када је Управни суд поништио акт управног органа који се односио на новчана потраживања, а који је био подобан за извршење. У ову категорију могу спадати и ситуације у којима суд утврди да закључено поравнање није у складу са законом и поништи га или да нису наступиле околности за спровођење поравнања које је донео суд или јавни бележник као јавнобележнички акт. Закон предвиђа да се предлог за противизвршење, ако су испуњени ови услови може поднети у року од 30 дана од када је извршни дужник примио одлуку о губитку својстава извршне исправе која је представљала основ за извршење.

Предлог за противизвршење може се поднети и у случају да је у току самог извршног поступка извршни дужник добровољно намирао потраживање извршног повериоца мимо суда или извршитеља, те је тако извршни поверилац двоструко намирен. И овде је рок 30 дана од дана када је извршење спроведено. Оваква ситуација се може десити ако се извршење спроводи на пример од стране запосленог према послодавцу, те се извршење спроводи преко рачуна послодавца. Не знајући да је покренут поступак за спровођење преко рачуна, послодавац може и добровољно намирити раднику нпр. неисплаћену зараду, те се тако у пракси дешава да дође до двоструког намирења. Овакав предлог за противизвршење дакле може бити коректив да извршни дужник не буде оштећен, а да извршни поверилац буде два пута намирен.

Предлог за противизвршење од стране извршног дужника може се поднети и у случају да је решење о извршењу које представља основ за спровођење извршења укинута или преиначено у другостепеном поступку. У том случају, предлог за противизвршење мора бити поднет у року од 30 дана од када је извршни дужник примио одлуку. Идентична ситуација може се десити

ако је у питању привремена мера којом се налаже испуњење неке обавезе или нека чинидба, а потом је та привремена мера стављена ван снаге, те се самим тим не може ни говорити о постојању основа за извршење.

Такође, предлог за противизвршење може се поднети ако је правноснажном судском одлуком утврђена недозвољеност извршења, а у року од 30 дана од када је извршни дужник примио одлуку.

Осим наведених, разлог због ког се предлог за противизвршење може поднети је и ако је извршни поверилац примио више од свог потраживања или ако при извршењу на заради или другим сталним новчаним примањима нису поштоване одредбе о ограничењу извршења.

Да би се избегло двоструко вођење поступка и право остварило у једноставнијем и бржем поступку, законодавац је предвидео да извршни дужник не може да остварује потраживања у парничном поступку док не истекне рок у коме може да предложи противизвршење. Дакле, у роковима од 30 дана од када је настао услов за противизвршење (примљена одлука о укидању, преиначењу или поништењу извршне исправе и сл). Уколико би извршни дужник пре истека рока од 30 дана поднео тужбу према извршном повериоцу, ради стицања без основа, парнични суд би такву тужбу одбацио, јер извршни дужник нема правни интерес за вођење парничног поступка пошто има други правни пут који је једноставнији и ефикаснији за остварење свог права.

Мишљења смо да законодавац као разлог за противизвршење није требало да уврсти непоштовање ограничења прописаних овим законом, када се извршење спроводи на заради и другим сталним знатним примањима. Ту је, наиме, реч о ситуацији у којој би се приликом спровођења извршења на заради и другим сталним новчаним примањима запленило више од 1/2 зараде извршног дужника или више од 1/4 уколико је у питању минимална зарада, што би по слову закона био довољан разлог да извршни дужник затражи противизвршење. Међутим, по нашем мишљењу овај разлог (када се не поштују одредбе о ограничењу на заради) био би разлог да се поднесе захтев за отклањање неправилности. Наиме, може се десити да приликом спровођења извршења на заради и другим сталним новчаним примањима извршног дужника нису поштоване одредбе о ограничењу, али да спровођењем извршења извршни поверилац, имајући у виду ње-

гово укупно потраживање, није примио више од оног што му припада по решењу о извршењу, односно извршној исправи. Дакле, приликом спровођења извршења захваћено је од његове зараде више него што је дозвољено по закону, али је потраживање извршног повериоца у коначном намирено управо у оном обиму у коме је и досуђено извршном исправом, односно за који је одређено решењем о извршењу. Стога смо мишљења да предвиђени разлог не представља разлог за противизвршење него разлог за подношење захтева за отклањање неправилности.

У пракси је било логичних питања да ли се може тражити противизвршење уколико је извршни дужник након добијања извршне исправе, добровољно намирио потраживање или на други начин поступио према извршној исправи. Закон овакву могућност не омогућава јер се поступак противизвршења, по слову закона, искључиво везује за започети поступак извршења. Аргументација за овакво правно схватање лежи у чињеници да се процесноправни положај извршног дужника (сада повериоца), у односу на извршног повериоца (сада дужника) може конституисати само на основу постојећег стања у коме је извршни поверилац, на основу валидне извршне исправе иницирао покретање извршног поступка. Дакле, да бисмо могли да говоримо о противизвршењу морамо најпре да конституишемо извршни поступак.

Нешто другачија ситуација, по нашем мишљењу, је у случајевима када је дошло до добровољног испуњења обавезе након започетог извршног поступка. По нашем мишљењу, проблем се не мора везивати за решење које је предвиђено у члану 115. став 1. тачка 2. Закона о извршењу и обезбеђењу (двоструко намирење) већ би се то могло третирати као ма које испуњење обавезе из извршне исправе. Овде правимо разлику на две могуће ситуације. У првој ситуацији дошло је до двоструког намирења и то добровољно од стране извршног дужника, али је и извршење спроведено радњама суда односно јавног извршитеља. Друга ситуација је када је дошло до добровољног намирења без активности суда – односно јавног извршитеља, али након поднетог предлога за извршење, а у међувремену је дошло до неког од разлога који омогућавају започињање поступка противизвршења (члан 115. став 1. тач. од 1. до 5. Закона о извршењу и обезбеђењу).

Постојеће законско решење чини се дестимулише добровољно испуњење обавезе јер се практично извршни дужник, који је у париционом року добровољно поступио по извршној исправи, доводи у неповољнији положај у односу на онога извршног дужника који је чекао активности суда – или јавног извршитеља. Онај извршни дужник који је добровољно поступио по извршној исправи, у случају испуњења услова за противизвршење мораће да се додатно ангажује и да покрене парнични поступак како би у парничном поступку доказао неоснованост обogaћења.

Упркос чињеници да нам се са становишта правичности овај приговор у стручној јавности чини логичним и оправданим, законодавац је морао да се определи за постојеће решење којим се спровођење противизвршења везује, у складу са законом, на започети поступак извршења. Најјачи аргумент је свакако да би се могао истаћи због стриктне примене начела формалног легалитета које важи у извршном поступку. Наиме, постојала би могућност оспоравања основа по коме је на пример нека уплата стигла извршном повериоцу од стране извршног дужника у случају добровољног извршења у париционом року. На пример, извршни поверилац би могао да истиче приговор да му је новац који извршни дужник третира као добровољно извршење без одлуке суда, заправо дужник уплатио по неком другом правном основу или да му није уплатио целокупан износ и сл. У оваквој ситуацији суд би опет морао да утврђује постојање дуга, шта је заправо била сврха намирења, да ли је намирење спроведено у целости или не, те да ли је можда извршни дужник уплатио мању или већу своту новца. У сваком случају садашње решење се чини делотворним уз могућност извршног дужника да одмах обавести извршног повериоца о томе да је добровољно поступио по извршној исправи и да се тако обезбеди за евентуално даље доказивање.

За разлику од предлога за извршење који се пре него што се о њему одлучи не доставља извршном дужнику на изјашњење, предлог извршног дужника за противизвршење доставља се извршном повериоцу који се о њему може изјаснити. Извршни поверилац има рок од осам дана да се изјасни на поднети предлог за противизвршење, а суд ће било да се извршни поверилац изјаснио и оспорио предлог или се није изјаснио, оцењујући све околности случаја, као и исправе које је доставио извршни

дужник предлог усвојити или одбити. Уколико се извршни поверилац изјаснио, што се у пракси ретко догађа, да је предлог основан, суд ће такав предлог извршног дужника у сваком случају усвојити.

Усвајајући предлог за противизвршење и полазећи од садржине предлога суд доноси решење које, слично као код решења о извршењу на основу веродостојне исправе, има два дела који чине целину. У првом делу решења суд налаже извршном повериоцу да извршном дужнику врати све оно што је примио извршењем и оставља му парициони рок од осам дана да добровољно поступи. Треба напоменути да када је у питању новчано потраживање извршни поверилац враћа укупан износ који је примио, те дакле извршни дужник нема право да потражује затезну камату на укупни износ који је извршни поверилац наплатио било од дана када је извршење спроведено, било од дана када је поднет предлог за противизвршење. Извршни поверилац је био савестан и он је по основу решења о извршењу, а и претходно донете извршне исправе, наплатио оно што му по том основу и припада. Други део решења о противизвршењу садржи средства и предмет извршења, те у одредбама члана 117. став 1. Закона о извршењу и обезбеђењу законодавац исправља очигледну погрешку која је постојала пре измена и допуна, јер је пре исправке ове погрешке уместо предмет писало предлог. Међутим, у члану 113. став 2. законодавац није искористио прилику да изменама и допунама и у овој одредби исправи очигледну погрешку, јер се у члану 113. став 2. и даље наводи реч „предлог“ уместо речи „предмет“.

Правни лек против решења о усвајању предлога за противизвршење је жалба, али треба нагласити да је и против одлуке којом се одбацује или одбија предлог за противизвршење правни лек жалба. Ово из разлога јер се о предлогу одлучује решењем, а сагласно одредби члана 24. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу жалбом се увек може побијати решење ако законом није одређено да жалба није дозвољена или да се такво решење побија приговором. У овом случају, у одредбама чл. 114. и 116. Закона није прописано да је правни лек приговор, нити је прописано да жалба није дозвољена.

Извршни поверилац решење о противизвршењу може побијати жалбом у року од осам дана од дана пријема, а жалба нема суспензивно дејство. Изузетак је да жалба одлаже извршење

решења о противизвршењу, тј. дела којим су одређени средство и предмет извршења само под условом да извршни поверилац уз жалбу положи и јемство у висини потраживања извршног дужника, с тим да се разлози жалбе односе на побијање целог решења или дела решења којим је обавезан да извршном дужнику врати оно што је примио у поступку извршења. Законодавац, не водећи рачуна о томе да се осим за новчане обавезе извршење може спровести и за неновчане, у члану 117. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу прописује да се јемство полаже у висини потраживања. Код новчаног потраживања ће се једноставно утврдити висина потраживања извршног дужника, али код неновчаних не, те сматрамо да је у овлашћењу суда да процењујући конкретне околности неког случаја и значај неновчане обавезе и одреди висину јемства. У сваком случају, код противизвршења, када је у питању неновчана обавеза не може се искључити примена одредбе члана 117. став 2, нити се може искључити право извршног повериоца на полагање јемства.

Уколико извршни поверилац побија само део решења у коме су одређени средство и предмет извршења, жалба нема суспензивно дејство, и није предвиђена могућност полагања јемства. Дакле, спровеће се извршење решења о противизвршењу.

У поступку одлучивања о жалби против решења о противизвршењу жалба се не доставља обавезно извршном дужнику на одговор, али достављање није искључено, а у свему осталом сходно се примењују одредбе о жалби против решења о извршењу на основу извршне исправе.

Постоје одређени случајеви тзв. немогућности спровођења противизвршења. То су случајеви када су наступиле такве стварне или правне промене да повраћај више није могућ (уништење или отуђење ствари, престанак одређених права, потпуно или знатно уништење употребне или функционалне вредности ствари и сл.). То ће најчешће бити случај код неновчаних обавеза, јер када су у питању новчане обавезе ретко или готово никада неће наступити неке стварне промене да би повраћај новчаног износа постао немогућ. Код неновчаних обавеза, уколико је предмет обавезе била индивидуално одређена ствар осим што индивидуално одређена ствар може пропасти, правна немогућност враћања предмета је могућа и у ситуацији када је извршни поверилац истом располагао у међувремену. Тада се не може захтевати противизвршење јер за то нема објективних претпоставки. По

нашем мишљењу, садржина става 1. члана 118. Закона о извршењу и обезбеђењу упућује по правилу само на неновчане обавезе, јер се говори о предмету на коме су наступиле стварне или правне промене. У овом случају, извршни дужник може одмах да остварује своје право у парничном поступку, не чекајући протек рока од 30 дана из члана 115. Закона. У овом случају извршни дужник ће у парничном поступку поставити захтев за накнаду штете према извршном повериоцу, с обзиром на то да предмет на коме су наступиле стварне или правне промене неће моћи захтевати ни тужбом.

Противизвршење је могуће и по предлогу трећег лица. То је новина у Закону о извршењу и обезбеђењу. Њоме се утврђује могућност да предлог за противизвршење може поднети и треће лице и то у случају да је извршење спроведено на предмету на коме је правноснажном судском одлуком утврђена недозвољеност извршења. Ову ситуацију треба посматрати у контексту одредаба о правима трећег лица (чл. 108–112. Закона о извршењу и обезбеђењу).

У случају да је треће лице успело у парничном поступку, оно има право да одмах тражи противизвршење уколико је у парничном поступку утврђено да су неки од предмета извршења његово власништво, те да се на њима не може спроводити извршење.

Рок од 30 дана за подношење предлога за противизвршење за треће лице почиње тећи од дана када треће лице прими правноснажну одлуку којом је усвојен његов захтев и утврђена недозвољеност извршења. Рок од 30 дана је законски рок, и уколико га треће лице не испоштује, предлог ће бити одбачен, те би тада треће лице свој захтев за остварење права на предмету за које је успело у парници за недозвољеност извршења остваривало у новом парничном поступку, као што би то могло учинити и по истеку рока од 30 дана од када је примило правноснажну одлуку којом је усвојен његов захтев за недозвољеност извршења, а да претходно није поднело предлог за противизвршење. Одредбе чл. 113–118. Закона о извршењу и обезбеђењу које регулишу услове за подношење предлога за противизвршење, садржину предлога за противизвршење, месно надлежног суда, те сам поступак, потом садржину решења о усвајању предлога за противизвршење, правни лек, али и немогућност противизвр-

шења примењују се и у поступку у коме треће лице поднесе предлог за противизвршење.

VII Враћање у пређашње стање

Враћање у пређашње стање је посебно правно средство којим се странка у поступку штити у ситуацији када из оправданих разлога пропусти неку радњу или рок. "Зато закон предвиђа повраћај у пређашње стање (*restitutio in integrum*), као средство да се у таквом случају последица пропуштања отклони и да се странци поново омогући да радњу предузме."⁸⁾ У поступку извршења, ово правно средство има ограничену примену и може се користити само у случају пропуштања рока за приговор или жалбу у поступку у коме се побија решење о извршењу. Потпуно је нејасно зашто се законодавац одлучио да право на коришћење овог правног средства – враћања у пређашње стање резервише у суштини само за извршног дужника, када он пропусти рок за подношење приговора или жалбе у поступку у коме побија решење о извршењу. Овакво решење је потпуно неоправдано, и иде на уштрб права странака, јер оне треба да буду равноправне у поступку тако да је могло бити опредељено и у корист извршног повериоца у одређеним ситуацијама.

Због сходне примене одредаба Закона о парничном поступку, у конкретном случају сходно се примењују исте одредбе које регулишу враћање у пређашње стање (одредбе чл. 109–114. Закона о парничном поступку), мислимо да има места сходној примени члана 114. Закона о парничном поступку у ситуацији у којој је усвојен предлог за враћање у пређашње стање који је био неблаговремен, недозвољен или неуредан, што значи да би тада био дозвољен правни лек.

О предлогу за враћање у пређашње стање увек одлучује суд и то онај који је надлежан да одлучује о правном леку против решења о извршењу, што значи да јавни извршитељ није овлашћен да одлучује о предлогу за враћање у пређашње стање. Дакле, ово и у ситуацијама када јавни извршитељ доноси решење о извршењу на основу извршне исправе у два случаја која се наводе у члану 3. Закона о извршењу и обезбеђењу. Из овакве формулације става 2. члана 28. Закона о извршењу и обезбеђењу

8) Боривоје Познић, *Грађанско процесно право*, Београд, 1980, 172.

произлази, а што је правно нелогично, да када је у питању решење о извршењу на основу извршне исправе да о предлогу за враћање у пређашње стање одлучује другостепени суд (надлежни виши суд или Привредни апелациони), односно када је у питању решење о извршењу на основу веродостојне исправе да одлучује веће од троје судија првостепеног суда. Наше је мишљење и поред прописаног у члану 28. став 2, да о предлогу за враћање у пређашње стање ипак треба да одлучује судија појединац првостепеног суда, те да, с обзиром да се о предлогу за враћање у пређашње стање одлучује решењем, а да у члану 28. није прописано којим правним леком се побија та одлука, нити је прописано да правни лек није дозвољен, то даље значи да је против решења којим је предлог за враћање у пређашње стање одбачен или одбијен дозвољена жалба.

VIII Укидање потврде о правноснажности

Законодавац је у Закон о извршењу и обезбеђењу кроз норму из члана 44. с правом вратио одредбе које регулишу потврду о извршности, а које се, што је битно за наш чланак, сада као и што је раније било у судској пракси сходно примењују и на потврду о правноснажности. "Установа правноснажности нужно је садржана у појму правног поретка. Грађанско правосуђе у коме би једна или друга странка могла после коначног пресуђења опет покренути спор у истој ствари, не би пружало неопходну стабилност у правним односима."⁹⁾ Иако институт правноснажности у погледу одлука (решења) донетих у извршном поступку никако не можемо поистоветити са институтом правноснажности пресуде донете у парничном поступку (о чему говори професор Познић), не можемо занемарити значај овог института, пре свега када је у питању решење о извршењу.

Иако суд или други орган по службеној дужности може укинути неосновано издату потврду о правноснажности, важно је да се ова потврда може укинути и на предлог странке. То је веома битно за извршног дужника и то пре свега када је у питању решење о извршењу. Ово посебно када је реч о решењу о извршењу на основу веродостојне исправе код ког се извршење (осим менице) спроводи после правноснажности решења о извршењу. Разлог за подношење предлога за укидање потврде о

9) Б. Познић, 281, 282.

правноснажности је најчешће неуредна достава решења о извршењу извршном дужнику.

Уколико се утврди да достава решења о извршењу није извршном дужнику извршена у складу са законом (члан 36. Закона о извршењу и обезбеђењу), суд али и јавни извршитељ (када је он донео решење о извршењу) ће укинути издату потврду о правноснажности. Одлука, било да је предлог одбијен или усвојен, с обзиром да се одлучује решењем може се побијати жалбом сагласно одредбама из члана 24. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу.

Извршност одлука које се доносе у облику решења у извршном поступку нам се чини мање битном за поступак извршења, иако може бити од значаја за извршног дужника, опет када је у питању решење о извршењу на основу веродостојне исправе. Стога питању извршности, односно укидању потврде о извршности у овом чланку нисмо посветили већи простор.

Коришћена литература:

- Николић Младен, Шаркић Небојша, Коментар Закона о извршењу и обезбеђењу, Београд, 2020. година.

- Познић Боривоје, Грађанско процесно право, Београд, 1980.

- Старовић Боривоје, Коментар Закона о извршном поступку, Нови Сад, 1991.

- Трива Синиша, Белајац Велимир, Дика Михајло, Судско извршно право, Загреб, 1980.

- Шаркић Небојша, Николић Младен, Коментар Закона о извршном поступку, Београд, 2009. година.